

CASINO-KURSAAL

EEN CASINO ZONDER SPEELZAAL

Om tegemoet te komen aan de wensen van een groeiend aantal bezoekers besliste het stadsbestuur van Oostende in maart 1837 een viertal zalen van het stadhuis aan de Grote Markt in te richten als Casino. Het werk werd uitgevoerd door TILLEMANS SUYS, architect van de koning, en de inhuldiging met bal had plaats op 25 juli 1837.

Het Casino was een voltreffer : de bals en concerten werden druk bijgewoond door de toeristen die er 's avonds gingen verpozen of genieten van de muziek.

De rol van dit Casino mag niet onderschat worden. Naast de voorname bals (in avondkledij) traden van 1865 tot in de jaren tachtig beroemde solisten op in het Casino van het Stadhuis, zelfs nadat het eerste en tweede Kursaal reeds gebouwd waren.

In die jaren leek de Kursaal meer voorbehouden voor de harmonie van de garnizoensregimenten, die 's middags in het park en 's avonds in de Kursaal concerten ten beste gaven. Toch dient gewezen op het feit dat voor nagenoeg alle concerten in het Casino het orkest van de Kursaal steeds zijn medewerking verleende.

Zo kwam in 1865 de wereldberoemde sopraan Adelina PATTI in het Casino zingen. In 1867 trad, eveneens in het casino, de vioolvirtuoos Henri WIENNIAWSKI op, aan het klavier begeleid door zijn broer Joseph. Tijdens hetzelfde seizoen was het de beurt aan Henri VIEUXTEMPS, aan wie eveneens een buitengewoon succes te beurt viel. De oorlog van 1870 en zijn nasleep zette enigszins een rem op de normale gang van zaken, doch in 1873 organiseerde SINGELEEE toenmalig orkestleider, tijdens dit seizoen een

concert gewijd aan Richard WAGNER, in die tijd een nog zeer omstreden figuur.

Na SINGELEEE kwam de leiding van het symfonisch orkest van de Kursaal in handen van DUHEM en DUMON, met als solisten de violist Ovide MUSIN en de cellist Edouard JACOBS.

In 1875 kwam een derde, piepjonge (17 jaar) solist het orkest versterken. Hij zou weldra wereldvermaard worden : Eugène ISAYE.

DE EERSTE KURSAAL

In 1852 werd dus de eerste Kursaal op de zeedijk tussen de Vlaanderen- en Christinahellingen geopend, gebouwd naar de plannen van de Brusselse architect BEYAERT. Te oordelen naar hetgeen advocaat J.B. LAUWERS er over schreef in het "Album descriptif de la ville, son origine et son histoire", uitgegeven in 1853 door de drukker-lithograaf DAVELUY, was het een vrij merkwaardig gebouw : "van alle architecturale nieuwigheden in de laatste jaren tot stand gekomen in België is er geen enkele die zich onderscheidt door een zo uitgesproken originaliteit en non-conformisme. Deze constructie, gelegen in het midden van de zeedijk, omvat een feestzaal, een café en een restaurant. De hoofdgevel, naar de zee gericht, rust op een groot terras, geflankeerd door twee elegante kiosken vanwaar men de indrukwekkende oneindigheid van de oceaan kan bewonderen".

Hoe de meeste toeristen hun tijd doorbrachten beschreef het Brusselse dagblad "l'Emancipation" (augustus 1853) : "Het leven te Oostende verloopt op gezapige, serene wijze en niet zo koortsachtig als aan de boorden van de Rijn. Om 9 uur baden, om 10 uur ontbijten, van 's middags tot 4 uur wandelen, om 5 uur dineren. 's Avonds naar de Kursaal om er enkele sorbets te verorberen, enkele siga-

ren te roken, kijkend naar de dansende kinderen begeleid door een pianist. Om 10 uur trekt men terug naar de stad om te slapen, tenzij er bal is in het Casino."

Dat men "terug naar de stad trok" wordt verklaard door het feit dat de zeedijk gescheiden was van de stad door de wallen en men één van de twee bruggetjes over moest om in de stad te geraken.

In zijn album "Souvenirs d'Ostende" (1854) wijdde DAVELUY uit over dit euvel : "wat jammer dat Oostende een versterkte stad is! Zij zou moeten open staan naar alle kanten. Vermits men voor de zee komt, dat de zee tenminste zichtbaar weze. Moesten de wallen gesloopt worden, de grachten gedempt en de stad rechtstreeks in verbinding staan met de zeedijk, zou op de puinen van de vestingen een nieuwe wijk verrijzen met zicht op de brede oceaan".

De ontmanteling van de stad was in 1865 een voldongen feit en van dan af was Oostende verlost van haar knellend keurslijf.

In koortsachtig tempo werd de stad geurbaniseerd : de zeedijk werd rechtgetrokken en verbreed, hotels en villa's opgetrokken, in 1874 werd het Koninklijk Chalet gebouwd.

DE TWEDE KURSAAL

Door het Stadsbestuur werd het plan opgevat om het houten Kursaalgebouw te laten vervangen door een nieuw, groter en representatiever bouwwerk in steen, dat eigendom zou worden van de Stad. Onder de leiding van de toenmalige burgemeester VAN ISEGHEM, bij wie ook de basis van dit initiatief lag, werden van 1865 af talloze zittingen van de gemeenteraad aan dit plan gewijd, en jarenlange onder-

handelingen gevoerd met het desbetreffende ministerie. Eindelijk kwam dan de beslissing uit de bus : de Belgische Staat was bereid kosteloos het terrein - waar zich voorheen de versterkte vestingen bevonden - aan de stad Oostende af te staan.

Een enorme oppervlakte : 15.300 m² groot, waarop zich precies de huidige Kursaal bevindt. De eerste steenlegging vond plaats in 1875. De bouwwerken werden direct aangevat. Zelfs de Koning toonde er een grote interesse voor en ondernam geregeld de verplaatsing vanuit Brussel naar Oostende om de vorderingen van nabij te volgen. De nieuwe constructie werd feestelijk ingehuldigd op 22 juni 1878, in aanwezigheid van Koning Leopold II.

's Avonds had het eerste concert plaats, uitgevoerd door het muziekkorps van het Gidsenregiment.

Deze Kursaal werd gebouwd door de Brusselse architecten NAERT en LAUREYS. Het was een vrij imposant complex dat een totale oppervlakte besloeg van 11.000 m², waarvan 7.400 voor het gebouw zelf. Het geheel was de vrucht van een rijke fantasie, terwijl sommige details - koepels, minaretten, arcade, op galeries met zuilen en bogen - van een oosterse invloed getuigden. Beweegbare glazen panelen vormden wanden en konden naar believen verplaatst worden door middel van een hydraulisch systeem, ten einde grotere of kleinere ruimten te scheppen.

Hetzelfde jaar werd de Oostendenaar Emile PERIER benoemd tot dirigent van het symfonisch orkest van de Kursaal. Onder zijn leiding groeide de faam van het Kursaalorkest van jaar tot jaar.

Het eerste grote symfonische concert had plaats in de Kursaal op 13 augustus 1880, met de grote Franse componist Charles GOUNOD als gastdirigent van het symfonisch orkest van de Kursaal !

Na het concert steeg het enthousiasme ten top, en terwijl de zaal als één man rechtveerde, omhelsde een dolgelukkige PERIER de grote meester.

Gesterkt door dit succes vroeg PERIER in 1882 aan de directie van de Kursaal meer kredieten om hem toe te laten beroemde virtuozen en componisten uit te nodigen. Zijn verzoek werd ingewilligd.

Zo kwam o.m. Jules MASSENET in 1883 eigen werk dirigeren.

Auguste WIEGAND, de organist van de Kursaal had zo'n succes dat hij een aanlokkelijk aanbod kreeg om naar Australië te gaan, wat hij het jaar daarop ook deed. WIEGAND werd in 1891 opgevolgd door Léandre VILAIN, terwijl Leon RINSKOPF, directeur van de muziekacademie, de namiddagconcerten verzorgde, doch weldra de muzikale leiding op zich zou nemen.

De directie van de Kursaal kwam in handen van LUTENS en van dit ogenblik af ging de roem van Oostende en de Kursaal in versneld tempo naar een hoogtepunt.

In 1905 nam Georges MARQUET de directie van de Kursaal over. Dank zij zijn vrijgevigheid kwamen de grootste namen van de wereld op de affiche : de cellist Mischa ELMAN, de tenor Enrico CARUSO, de violist Jan KUBELIK, PUGNO, VAN DIJCK en ALBERS.

In hetzelfde jaar startte "Oostende-Kunstcentrum", dat dank zij de morele en materiële steun van Georges MARQUET en het dynamisme van de illustere jurist Edmond PICARD, spoedig een hoge vlucht zou nemen, tot ver over de grenzen. De optie van "Oostende-Kunstcentrum" was een dam op te werpen tegen al te frivole geneugten, onder de vorm van een organisme dat zich zou bezig houden met het organiseren van culturele manifestaties, zoals voordrachten, concerten, kunststentoonstellingen, wedstrijden voor the-

aterkunst. Het succes was uiterst bemoedigend. Het heeft echter slechts drie jaar geduurd. Doch in die korte tijdspanne werd iets gepresteerd dat, nu nog, bewondering afdwingt. Van 1905 tot 1908 kwam een pleiade van vooraanstaanden op het podium.

In 1908 liet Georges MARQUET verstaan dat hij er de brui zou aan geven omdat, zoals hij zei, "de kamer van volksvertegenwoordigers mij verwijt de zaken te grootscheeps op te vatten wat betreft de feesten en artistieke manifestaties. In die gedachtengang blijft er mij slechts over mijn algemene kosten te drukken in plaats van ze te verhogen, mijn twee seizoenen te beëindigen, het huidige en het volgende". In feite werd hij voortdurend geplaagd door het parket dat alsmaar de speelzaal kwam afgrenzen. Dit was het einde van een sprookje van de man die veel geld verdienend, een groot gedeelte ervan wenste te besteden aan de cultuur, en door de naijver van andere "badsteden" verplicht werd te capituleren.

1905-1908 was een van de subliemste periodes in de geschiedenis van de Kursaal.

DE DERDE KURSAAL

Tussen 1899 en 1907 werd de bestaande Kursaal op een zo grondige wijze veranderd en vergroot en dit gedurende acht jaren, dat nagenoeg een volledig nieuw gebouw uit de grond zou rijzen. De architect van deze "vernieuwing" was CHAMBON, de man die rond hetzelfde tijdstip ook de opdracht kreeg om de nieuwe Oostendse Schouwburg te bouwen, aan de Van Iseghemlaan, in vervanging van de oude schouwburg gelegen aan het Schouwburgplein, het huidige Marie-Joséplein.

Zijn opdracht, wat de Kursaal betreft, was tweeledig : enerzijds het oude gebouw vergroten in functie van het

stijgend aantal bezoekers ; anderzijds het functioneler te maken. Hij slaagde ten volle in zijn opzet : het orkest, dat zich aan de aandacht opdrong van een steeds groeiend internationaal publiek op een adequate manier in het complex te planten, en terzelfdertijd ruimte te bieden aan de zich steeds maar uitbreidende diensten zoals secretariaat, vestiaire, bibliotheek, bloemenboetiekjes, post- en telegraaf, koninklijke loge, en last but not least het superbe leeszaalterras uitgevend op zee.

In 1922 werd de directie van het kursaalorkest toevertrouwd aan François RASSE. En de reeks eminente solisten waarvan men de namen terugvindt in het palmares gaat verder. Vermelden wij nog dat tot 1940 Jules TOUSSAINT de SUTTER, Maxime VANNESTE en Aimé MOUQUE als huisdirectanten fungeerden.

DE VIERDE KURSAAL

Gedurende meer dan een halve eeuw was de Kursaal van Oostende het oord waar de grootste kunstenaars voor het voetlicht traden en de uitverkoren verblijfplaats van alle kunstliefhebbers. Door oorlogsomstandigheden werd de Kursaal verwoest. Men vroeg zich angstvallig af waar voortaan kunstenaars en publiek elkaar zouden ontmoeten.

Een nieuwe tempel verrees evenwel uit de grond : groots en indrukwekkend, vol harmonie en stijl, zuiver en eenvoudig, licht en zonnig.

Men zag het groots bij het bouwen van de nieuwe Kursaal. Alle zalen van het gebouw hebben meer dan ruime afmetingen : een voorportaal van 30 bij 6 meter ; een ingangshal van 40 bij 25 ; een erehal van 60 bij 20 ; een Ambassadeurszaal van 40 bij 30, een concertzaal van 60 bij 50 meter, private salons, een night club, een tentoonstellingszaal, een leeszaal, een restaurant, enz.

Het talent van architect Leon STIJNEN en het doorzettingsvermogen van Burgemeester Henri SERRUYS en zijn vrienden waren nodig om het bouwen van dit prachtgebouw met succes te verwezenlijken.

Voor de opening op 20 juni 1953, zond de Scala van Milaan haar eerste dirigent Angelo QUESTA en haar prima donna Margherita CAROSIO. Sedert deze historische dag wedijveren 's werelds grootste vedetten met elkaar om van de Kursaal van Oostende een cultureel trefpunt van Europa te maken.

Bron

Artikel verschenen in brochure n.a.v. *"100 Jaar Kursaal (1875 - 1975)*.